

Kā mums ir veicies ar ANO ilgtspējas mērķu izpildi – pieci fakti par vidi Latvijā

Avots: Centrālā statistikas pārvalde.

Vai siltumnīcas gāzu emisijas Latvijā ir samazinājušās? Vai Latvijas meža platības turpina pieaugt? Centrālā statistikas pārvalde (CSP) apkopojusi Latvijas datus par pieciem ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, kas saistīti ar vidi – tīra ūdens pieejamība, piekļuve ilgtspējīgai enerģijai, jūras un tās resursu saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana, kā arī sauszemes ekosistēmu aizsargāšana, atjaunošana un ilgtspējīgas izmantošanas veicināšana.

No 18. septembra līdz 8. oktobrim Latvijā un visā Eiropā norisinās “Eiropas ilgtspējīgas attīstības nedēļa 2026”, kas ir būtiska programma, kuras galvenais mērķis ir veicināt starptautiska līmeņa zināšanu apmaiņu un dalīšanos ar labās prakses piemēriem ilgtspējīgas attīstības veicināšanā.

Eiropas ilgtspējīgas attīstības nedēļa ir kļuvusi par platformu, kurā Latvija un pārējās Eiropas valstis var demonstrēt savus centienus un sasniegumus ilgtspējas nodrošināšanā gan vietējā, gan globālā mērogā. Kā pamats šīs nedēļas aktivitātēm ir ANO 2015. gadā pieņemtā globālo “ilgtspējīgas attīstības dienaskārtība” līdz 2030. gadam, kurā ietverti 17 ilgtspējīgas attīstības mērķi, kas nosaka galvenos ilgtspējas virzienus pasaulē. Vides aspekts aptverts piecos mērķos.

1. Atjaunīgo energoresursu īpatsvars Latvijā ir ceturtais augstākais Eiropas Savienībā

Septītais no 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem paredz līdz 2030. gadam būtiski palielināt atjaunojamās enerģijas īpatsvaru vispārējā energoresursu struktūrā. Atjaunīgo energoresursu īpatsvars ir viens no Latvijas spēcīgākajiem ilgtspējas rādītājiem.

2025. gada provizorisks dati norāda, ka atjaunīgo energoresursu īpatsvars bruto enerģijas galapatēriņā sasniedza 46,3 %

(2024. gadā – 45,5 %), vidējais rādītājs Eiropas Savienības valstu vidū ir 26,2 %¹ Visaugstākais atjaunīgo resursu īpatsvars 2024. gadā bija apsildes un dzesēšanas sektorā (61,8 %) un elektroenerģijā (55,5 %). Transporta sektorā rādītājs 2024. gadā strauji pieauga līdz 8,8 %, tomēr tas joprojām ir viszemākais starp nozarēm un saglabājas kā galvenais izaicinājums šī mērķa sasniegšanā.

2. Meža platība turpina pakāpeniski pieaugt

15. ilgtspējīgas attīstības mērķis ir aizsargāt, atjaunot un veicināt sauszemes ekosistēmu ilgtspējīgu izmantošanu, ilgtspējīgi apsaimniekot mežus, apkarot pārtuksnešanos un novērst zemes degradāciju, veicināt tās atjaunošanu un apstādināt bioloģiskās daudzveidības izzušanu.

2026. gada sākumā Latvijā meža platība bija 3 318 tūkst. hektāru, kas ir pakāpenisks pieaugums gadu no gada. No kopējās meža platības 1 527 tūkst. ha bija valsts meži, bet 1 791 tūkst. ha – pārējie meži. Koksnes krāja sasniedza 674 milj. m³.

Tomēr, kamēr meža platības Latvijā saglabājas stabilas, Eiropas Savienībā kopumā šī mērķa izpildē vērojama negatīva dinamika zemes degradācija un bioloģiskās daudzveidības zuduma dēļ. Tādēļ arī Latvijā līdztekus meža platību saglabāšanai par arvien būtiskāku prioritāti kļūst bioloģiskās daudzveidības aizsargāšana.

3. Ūdens lietošana turpina samazināties

Sestais no 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem ir nodrošināt ūdens un sanitārijas pieejamību visiem un ilgtspējīgu to pārvaldību.

2025. gadā kopējā ūdens ieguve Latvijā sasniedza 186,3 milj. m³, no kuriem vairāk nekā puse iegūta no virszemes ūdeņiem, bet otra puse – no pazemes ūdeņiem. Tomēr kopējā ūdens lietošana sadzīves un rūpniecības vajadzībām 2025. gadā bija 123,4 milj. m³ jeb par 13,1 % lielāka nekā gadu iepriekš.

No visā valstī novadītajiem notekūdeņiem (183,4 milj. m³) lielākā daļa jeb 115,9 milj. m³ (63,2 %) pirms novadīšanas tiek attīrīti atbilstoši normatīvajām prasībām.² Otru nozīmīgu daļu jeb 35,7 % veido normatīvi tīri notekūdeņi, kuriem attīrīšana nav nepieciešama, tie ir ražošanas un enerģētikas dzesēšanas ūdeņi,

¹ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&code=env_ea_1_1&plugin=1

² https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&code=env_ea_1_1&plugin=1

kā arī tīri virszemes nokrišņu ūdeņi. Pavisam neliela daļa jeb 1,1 % ir normatīvi netīri notekūdeņi.

4. Siltumnīcefekta gāzu emisijas Latvijā ilgtermiņā ir būtiski samazinājušās

13. ilgtspējīgas attīstības mērķis ir veikt steidzamus pasākumus, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām un to ietekmi.

Provizoriskie dati liecina, ka 2025. gadā siltumnīcefekta gāzu emisijas Latvijā bija 9 669 tūkst. tonnu CO₂ ekvivalenta – par 0,4 % vairāk nekā gadu iepriekš un veido aptuveni 37 % no 1990. gada emisiju līmeņa. Lielākie emisiju avoti ir enerģētikas sektors (3 189 tūkst. t), transports (3 012 tūkst. t) un lauksaimniecība (2 115 tūkst. t).

Lai sasniegtu līdz 2030. gadam izvirzīto mērķi (9 116 tūkst. t), emisijas jāsamazina vēl par aptuveni 553 tūkst. tonnu, kas ir 5,7 %.³ Latvijā siltumnīcefekta gāzu emisijas uz vienu iedzīvotāju 2024. gadā bija 5,2 tonnas CO₂ ekvivalenta (2023. gadā – 5,3 tonnas), kas ir piektais zemākais rādītājs Eiropas Savienībā. Starp Baltijas valstīm Latvijai ir viszemākais emisiju apjoms uz iedzīvotāju — Lietuvā tas bija 6,3 tonnas (2023. gadā – 6,2 tonnas), savukārt Igaunijā — 7,5 tonnas (2023. gadā – 8,0 tonnas).

5. Baltijas jūras piekrastes valstīm liels izaicinājums ir straujā aļģu izplatība, ko veicina jūras eutrofikācija

14. ilgtspējīgas attīstības mērķis ir saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un to resursus, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību.

2025. gadā Latvijas teritorijā no zvejas kuģiem izkrauto zivju daudzums bija 58,1 tūkst. tonnu, kas ir par aptuveni 5,4 % mazāk nekā gadu iepriekš, kad izkrāva 61,4 tūkst. tonnu. Izkrauto zivju apjoma izmaiņas ietekmē gan starptautiski noteiktie nozvejas limiti (kvotas) un zvejas iespējas, gan jūras ekosistēmas stāvoklis⁴.

Viens no galvenajiem Baltijas jūras ekoloģiskajiem izaicinājumiem ir eutrofikācija jeb barības vielu pārmērīga ieplūde, kas veicina aļģu ziedēšanu, mazina skābekļa daudzumu dziļūdens slāņos un pasliktina zivju nārsta dzīvotņu kvalitāti.

³ <https://www.enerģika.lv/latvijas-enerģijas-sistemu-emisijas-2025-gada-provizoriskie-dati>

⁴ <https://www.enerģika.lv/latvijas-enerģijas-sistemu-emisijas-2025-gada-provizoriskie-dati>

Klimata dati vienuviet

Lai Latvijas virzību uz klimata mērķu sasniegšanu varētu ērti aplūkot vienuviet, CSP sadarbībā ar Klimata un enerģētikas ministriju (KEM) ir izstrādājusi klimata pārmaiņu informācijas paneli, kas pieejams tiešsaistē vietnē tools.stat.gov.lv/climate. Panelis apkopo galvenos rādītājus par siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijām, enerģijas patēriņu un tā struktūru, transporta sektoru – tostarp transportlīdzekļu vecumu un elektroauto īpatsvaru – un tūrisma nozari, kā arī veidojamo vides rādītāju sadaļu par apkārtējās vides piesārņojumu.

Metodoloģiskā informācija:

¹ 2025. gada dati ir provizoriski. Gala dati datu bāzes tabulā [ENA020](#) tiks publicēti 15. janvārī, 2027. gadā. Rādītājs tiek aprēķināts saskaņā ar ES statistikas biroja (Eurostat) standartizēto SHARES metodoloģiju un ES Atjaunīgās enerģijas direktīvas nosacījumiem. Pilnais SHARES nosaukums angļu valodā: Short Assessment of Renewable Energy Sources, kas nozīmē Atjaunīgo energoresursu ātrais/īssais novērtējums.

² Norādītajā novadīto notekūdeņu kopējā apjomā (183,4 milj. m³) papildus patērētajam ūdenim ietilpst arī kanalizācijas tīklos nonākušie lietussniega kušanas ūdeņi, gruntsūdeņu infiltrācija, kā arī ražošanas dzesēšanas ūdeņi.. Lielākā daļa notekūdeņu tiek attīrīta atbilstoši normatīvajām prasībām, piemērojot mehānisko, bioloģisko vai ķīmisko attīrīšanu ar biogēnu redukciju.

³ [Nacionālais enerģētikas un klimata plāns \(NEKP\) 2021.-2030. gadam](#) nosaka Latvijas mērķus enerģētikas un klimata politikas jomā, tostarp līdz 2030. gadam samazināt SEG emisijas par 65 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni (neieskaitot ZIZIMM). Šis mērķis veicina Latvijas virzību uz klimatneitralitāti un atbalsta ES kopējo klimata mērķu sasniegšanu.

⁴ Nozvejas apjoma samazinājumu visbūtiskāk ietekmēja mazākas reņģu un brētliņu nozvejas iespējas, kā arī turpinātie ierobežojumi mencu un lašu zvejai zivju krājumu saglabāšanas nolūkā. Īstermiņa lomu svārstības primāri nosaka Eiropas Savienības apstiprinātās nozvejas kvotas un saimnieciskie faktori (piemēram, degvielas cenas un tirgus pieprasījums), savukārt eutrofikācija ir ilgtermiņa fona faktors.